

# GOSPODAR

LETO 1933

12. APRILA

STEV. 6

## Dobro sadje — dobre cene

Splošno je že znano, da ima dandanes le zdravo, lepo razvito in popolnoma brezmadežno sadje pravo veljavo. Čisto in lepo razvito je tisto sadje, ki nima nobene zunanje napake niti v obliki, niti v debelosti, zlasti ne na koži. Posebno pa ne sme biti krastavo. Zdravo je pa sadje, ki je tudi znotraj brez vsake okvare. Prav posebna napaka je črvivost. Krastavost — posledica bolezni, ki ji pravimo škrlup, in črvivost — posledica zavijača, to sta dve najhujši nadlogi, ki naredita na sadnem pridelku vsako leto milijonsko škodo. Njihovo skrivno in zato tembolj pogubno početje se začne pa sedaj, ta mesec in še potem nadaljuje posebno, še maja meseca tja v junij. Če hočemo torej pridelati čisto, zdravo sadje, moramo **takoj sedaj** potrebno ukreniti, da škodo preprečimo, kajti pozneje, ako zamudimo pravi trenutek, bi bilo vse prizadevanje zaman. Ko se škrlup razmnoži in razpase po drevju, ko se črviček — zavijač — začne v jabolko, potem ga ni sredstva, da bi ju zaustavili. Zato pa: **takoj sedaj**, če ne, je vse izgubljeno.

Torej kdaj in kako? Da se popolnoma zanesljivo ubranimo obeh škodljivcev, je potrebno, da sadno drevje — vsaj tisto, ki obeta dober pridelek — trikrat temeljito poškrupimo z enim izmed spodaj naštetih preizkušenih sredstev, ki so vsa tako sestavljena, da z njimi zadenemo oba zajedavca naenkrat.

Prvo škropljenje se naj izvrši **pred cvetjem**, ko začno cvetni popi kazati zelene lističe, sicer so pa še zaprti. Ta čas bo pri jablanah, ki jih je pri škro-

pljenju posebno vpoštevati, kar kmalu, proti sredi aprila, po hladnejših krajih pa nekaj dni pozneje, kakršno bo pač vreme.

Drugič obdelamo drevje s škropivom **takoj ko ocvete**, torej takoj, ko se cvetlje osuje. To škropljenje je najvažnejše in bi ga zaradi tega nihče ne smel opustiti, zlasti če je drevje zelo cvetelo in se obeta obilen pridelek. Med cvetjem nikdar ne smemo škropiti.

Tretjič škropimo **3—4 tedne po drugem škropljenju**, ko je mladi zarodek (mlada jabolka) debel za droben oreh.

Prvo škropljenje je namenjeno posebno škrlupu, drugo in tretje pa obema zajedavcema — torej škrlupu in zavijaču — metuljčku, ki začne takoj po cvetju zalegati posamezna jajčeca na mlade plodove.

Sedaj pa škropivo! Dandanes so v rabi tri različna škropiva, ki so razmeroma vsa enako učinkovita.

V vinogradnih krajih in povsod, kjer so vajeni ravnanja z **modro galico**, je najpreprostejše sredstvo tudi za obrambo pred škrlupom na sadnem drevju. Da pa ob enem zatremo tudi zavijača, je treba dodati na vsakih 100 litrov 1% raztopine 150 gramov uranla zelenila — to je arzenikov strup, ki se pa dobi pripravljen nalašč v to svrhu. Za prvo škropljenje zadostuje tudi sama 1% bakreno-apnena brozga — (raztopina modre galice in apna) — brez zelenila. Na vsak način pa je zelenilo dodati pri 2. in 3. škropljenju.

Kjer pa niso navajeni na modro galico in je ne znajo pripraviti, bi priporočal uporabo **žvepleno-apnene brozge**. Priprava je kaj preprosta. Za vsa tri škropljenja vzamemo 3% raztopino — t. j. na 100 litrov vode 3 kg žvepleno-apnene zmesi. Pri 2. in 3. škropljenju pridenemo 3% raztopini na vsakih 100

litrov pripravljenega škropiva 150 gramov svinčenege arzenjata (za zavijača).

Še najbolj preprosto in lahko pripravljeni sta pa sredstvi nosprasen in nosprasisit. To sta nalašč v to svrhu prirejena praška, ki imata v sebi vse potrebne snovi za pokončevanje škrlupa in zavijača. V bistvu ste obe sredstvi enaki, razlikujeta se sami v tem, da je treba nosprasenu dodati pred uporabo na 100 litrov 1% raztopine še 750 gramov =  $\frac{3}{4}$  kg gašenega apna, nosprasisit je pa tako prirejen, da mu ni treba dodajati ničesar. Odtehtana količina se strese v vodo, dobro premeša, pa je škropivo gotovo. Nosprasen in nosprasisit se uporabljata za vsa tri škropljenja v  $\frac{3}{4}$ —1% raztopino, to se pravi: na 100 litrov vode vzamemo  $\frac{3}{4}$ —1 kg nosprasena ali nosprasisita.

Vsa navedena sredstva ima v zalogi Kmetijska družba. Razmeroma so sredstva poceni, ako pomislimo, da se smejo uporabljati le v malo odstotni raztopini. Kdor si hoče delo posebno olajšati in se izogniti vsaki pomoti in nezgodi, naj vzame nosprasisit. To velja posebno za manjše posestnike in ljubitelje sadnega drevja.

Za dober uspeh je posebno važno, da zadenemu pravi čas, da škropimo v mirnem, suhem vremenu, če le mogoče zgodaj zjutraj ali proti večeru in dn zadenemu vse dele drevesa, pri drugem in tretjem škropljenju zlasti plodove.

Da se delo pravilno izvrši, je treba dobre škropilnice ali pršilke. Za sadna drevja so najboljše samodelne nahrbtnje ali pa prevozne škropilke. H.

## Bliža se zelena krma in paša

Spomlad je tu, trava zeleni in kmalu bo tudi naši živini na razpolago sveža krma. Po suhem senu in trdi rezanici bo goved hlastno segla po osvežujoči zeleni travi ali detelji in se je še preveč naenkrat nažrla, če bomo to dopustili. Posledice pa ne bodo ugodne za žival. Potrebno je torej, da opozorimo živinorejce, kako morajo postopati pri spremembi krme oziroma ob menjavi krmljenja v hlevu s pašo.

Živalski želodec ne prebavi vse krme enako, kajti različne vrste tudi različno vplivajo na prebavila. Nekatere krme dražijo bolj prebavne žleze za izločevanje sline, druge zopet zvišajo delovanje želodčnega in črevesnega soka ter žolča itd. Razna krmlila vplivajo tudi na živčevje, kar ima večkrat za posledico obolenje živali. Zato je v korist vsakega živinorejca, da izvede vsako spremembo krme polagoma in z gotovo previdnostjo, da se živalski prebavni organi postopoma privadijo novim krmlilom.

Oglejmo si samo vpliv suhe krme na goveji želodec in črevesje. Suha krma, seno in slama, ima nad štiri petine suhih snovi in komaj eno šestino vode, zato je precej težko prebavljiva; ima precejšen obseg in jo prebavni sokovi le počasi razkrajajo; zahteva tudi temeljito prežvekovanje in za to več počitka. Želodec in čreva se razširijo in izločujejo mnogo prebavnih sokov, da morejo to krmo izkoristiti. Na to se prebavila privadijo in temu primerno uredijo.

Popolnoma drugače učinkuje zelena krma, trava, detelja in podobno. Suhe snovi je tukaj komaj ena petina, in še ta je večinoma raztopljena v vodi, ki jo je štiri petine. Ta krma je lahko prebavna in želodec ter črevesje ima z njo malo dela, pa tudi prežvekovanje ni tako zamudno. Prebavnih sokov ni treba mnogo izločevati, ker so vse redilne snovi hitro raztopljene. Govedo 500 kg težko rabí na dan kot vzdrževalno hrano približno 8—9 kg suhe snovi, kar da

g Naša trgovina z Avstrijo aktivna. Po avstrijskih službenih podatkih je v januarju t. l. v Avstrijo največ uvozila Nemčija (za 17.4 milijona šilingov), potem pa Jugoslavija (za 11.1 mil. šilingov). Na tretjem mestu je Češkoslovaška. Iz Avstrije je uvozila največ Nemčija (za 8.3 mil. šilingov), sledi Madžarska s 5.5 mil., potem še Jugoslavija za 3.4 mil. šilingov blaga. Zato je naša trgovinska bilanca z Avstrijo v januarju aktivna za 7.7 mil. šilingov.

10 kg dobrega sena. Mlade sveže trave bi morali pokladati do 40 kg, da dosežemo isto količino suhe snovi. Razumljivo je, da pri zeleni krmi ni treba mnogo vode, seno ali slama jo pa mnogo zahteva. Suha klaja bo v živalskem želodcu ostala mnogo dlje nego zelena, ker se le počasi prebavlja; zelena pa se hitro izkoristi.

Začnimo sedaj, ko je govedo uživalo vso zimo suho krmo, seno in slamo, naenkrat z zeleno krmo. Kaj bomo opazili? Žival dobi drisko, hujša, krava zgubi mleko in se slabo počuti. To je naravno. Želodec in črevesje ki je bilo navajeno na suho klajo, ki jo je moralo prebavljati s težavo in z izločevanjem mnogo sokov, je naenkrat dobilo lahko prebavljivo zeleno travo; za nje ne rabi več toliko sokov. Ker se pa ti izločujejo tako močno, kakor so bili navajeni do tedaj, z lahkoto prebavijo zelenje, tako da ne morejo zleze dovolj hitro vsrkati hranilnega soka. Ta gre za to skupaj z odpadki v tekoči obliki skozi črevesje iz živali; tako nastane driska. Vzlic tečni krmi se žival slabo prehranjuje, nazadnje v teži in v mlečnosti, mnogokrat celo zdravstveno. Mnoge krave ob tej priliki zvržejo; če se nažro detelje, obole in večkrt tudi poginejo. Tako neugodne posledice ima lahko nenadna menjava krme spomladi.

Ta prehod naj se vrši tako, da se prebavila brez škode prilagode novi vrsti krme. Če je živina navajena na rezanico, začnimo čimprej primešavati ji po nekoliko trave ali zrezane detelje ali graščice; v začetku po eno petino, pozneje več, dokler ne preidemo po kalih 14 dneh popolnoma na zeleno krmo. Če pa med tem nastopi driska, moramo takoj zmanjšati količino zelene klaje, kajti škoda, ki jo povzroča to črevesno nerazpoloženje, je znatna.

Slično moramo postopati, če moramo gnati živino na pašo. Spomladi nikdar ne puščajmo živine na pašnik, dokler ni rosa popolnoma zginila in je trava osušena. Spomladna rosa je večkrat strup za živali. Še prej jih pa dobera nakrmimo s suho klajo ali reza-

nico. Site živali ne bodo nikdar prehladno žrle trave in se bodo izognile nevarnosti driske. Posebno previdno moramo postopati pri živini, ki je vsled slabe zimske krme sestradena. Marsikatero slabo živinčje spomladi pogine, ko ga spustimo na pašo, ker je tako shujšano, da se ne more nasititi. Ker se preveč nažre, se iz sveže krme v njem razvijejo plini, ki ga razženejo, ali pa drugače nastanejo motnje v prebavilih.

Opozoriti treba še na mlado živino, ki pride prvič na pašo. Ta je bolj občutljiva proti vremenskim nezgodam, ker je bila do tedaj navajena na hlevsko ozračje. Posebno moramo paziti, da jo spomladni dež ne zmoči, da se ne prehladi, da je ne pustimo na pašo, dokler je še hladno in trava rosna, kajti taki je prav malo treba, da zbolí in pogine. Mlado živino je že prej privaditi na zunanji zrak na ta način, da jo že zgodaj spomladi spuščamo na prosto, na dvorišče ali v sadovnjak, kjer ji na tla polagamo seno in rezanico. Tako se bo priučila tudi paši in zunanjemu zraku, ne da bi ji škodovalo tedaj, ko bo navajena na samo pašo. Vzlic temu je priporočljivo pokladati mladi živini zraven paše tudi po nekoliko dobrega sena in vsaj pol kilograma tečnih krmil, ker se po tem krepkeje razvije in tudi pašo bolje izkoristi.

Pravilno postopajo oni živinorejci, ki napajajo živino vso zimo zunaj pri vodovodu ali na potoku. Ta se vsak dan sprehodi in po potrebi naskače, navžije svežega zraka in privadi zunanji toplini. Njej paša ne bo tako hitro škodovala.

Predno ženemo na pašo, ne pozabimo tudi na parklje. Pozimi so ti precej zrasi in bi sedaj ovirali živali pri hoji. Predolg parkelj se ji lahko odlomi, zgodi se pa tudi, da se pri tem noga zlomi. Torej predolge parklje moramo porezati in jih očistiti. V začetku pustimo živino le malo časa na paši. Ni treba, da se zunaj popolnoma nasiti, kajti ko se vrne iz pašnika ji damo še en obrok suhe ali zelene krme. Šele pozneje si mora glavno hrano sama poiskati.

Zzdr. Hugon Turk:

## Tkivo in razne živalske tolšče

Kot gradiivo živalskega telesa obstoje živalske tolšče v svoji podlagi iz pravega veznega tkiva ali veznice in tolšče, ki se je nabrala v votlinah tega tkiva in sicer v podobi malih okroglih kapljic, takozvanih »tolščnih celic«. Le-te celice so torej prava tolšča ali maščoba, toda prosto oko jih ne vidi, ker so premajhne; vidimo le, da se je nabrala tolšča na gotovih mestih telesa v večji ali manjši meri. Pod drobnogledom pa vidimo, da imajo tolščne celice prozorno kožico, ki obdaja kapljice od vseh strani in ki je kljub svoji nežnosti precej prožna. Če pa pri kuhi ali pečenju počti, se izlije in napravi »inke« n. pr. na juhi, v soku pečenke itd.

Pravilna vsebina tolščnih celic je v živem telesu tekoča, kar se pa na zunaj ne opazi, temveč vidimo le skupine tolšče z različni imeni kot mast, slanina, salo, loj. Živalska tolšča je različna tudi po svojem svojstvu, odnosno po svoji kemijski vsebini; v vseh tolščah so poleg osnove razne kisline, od katerih odvisi trdota maščobe: če je veliko stearinove kisline ali stearina v njej, je mast čvrsta, jedrnata, trda; če pa prevladuje oleinova kislina ali olein, je dotična tolšča mehkejša, mazasta.

Živalske tolšče imajo navadno svojo barvo in svoja značilna svojstva: goveja tolšča in tolšča koštrunov je pri navadni toploti trda, jedrnata in bele barve, raztopi se pri 38°C, vsebuje 65 do 68% stearina in 32 do 35% oleina. Prašičeva tolšča je krepka, čisto bele barve, pri navadni toploti mehka, mazasta in ima 38% stearina in veliko palmitina. Konjska tolšča je vedno rumene barve. Pri navadni toploti je skoraz tekoča kot olje, ker vsebuje 96,5% oleina in samo 27% stearina.

Kadar žival strada ali pa v boleznih se dostikrat primeri, da je v tolščnih celicah mesto maščobe le nekaj bolj vodene, rumenkaste tekočine, zaradi česar dobi vsa tolšča rdečkasto-rumeno barvo.

Živalska mast dobi lahko rumeno barvo tudi vsled krme ali v visoki starosti.

V živalskem telesu se nabira tolšča ne samo v vezivu, ampak tudi v votlinah kosti in se imenuje tu kostni mozeg, ki je celo velike važnosti posebno zaradi obnove krvi v telesu odnosno za napravo rdečih krvnih teles. Kostni mozeg je več ali manj mehek, rdečkaste barve in se združuje posebno v votlinah dolgih kosti (v mozgovnih votlinah).

Množina tolšče v živalskem telesu je silno različna: pri popolnem shranju je skoraj prav nič ni, vsa se je porabila zgorela in prebavila; pri dobri prehrani in pitju pa se nabere lahko v ogromnih plasteh in kupcih (slanina, loj, salo). Tolšča kaj lahko zgine, pa se hitro zopet nadomesti pri obilni krmi, primerni toploti in v miru. So pa tudi telesni udje, v katerih se tolšča nikdar ne nabira n. pr. v pljučih, ob očesnih vekah itd., nasprotno pa tolšča nikdar ne izgine, tudi v času najhujšega stradanja in najtežje bolezni n. pr. okoli očesnega jabolka, okoli ledvic, hrbtnega mozga in mastnika (danke).

Tolščno tkivo vsebuje prav malo življenjskih sil, zato se rane na tolščnih mestih zelo nerade celijo.

Koristi telesne tolšče so zelo velike: 1. telo dobi neko gotovo gladkost in voljnost; 2. s pomočjo nabrane tolšče se varujejo nežni in občutljivi telesni deli pred poškodbami in pritiski (n. pr. okoli očesnega jabolka, ledvic itd.); 3. tolšča je slab prevodnik toplote, zato debele živali bolj prenašajo mraz kot suhe; istotako tudi lažje plavajo; 4. nabrana telesna tolšča je izvrstna zaloga za slabe čase, ko zmanjkuje hrane ali se ustavi slast in jed v boleznih itd.; 5. vsaka tolšča je gorivo živega telesa, ki vzdržuje njegovo toplino; 6. je kot prožna blazina, ki varuje telo in njegove ude pred prehudimi pretreslaji; udarci in sunki; 7. tolšča ima važen pomen za sestavo najplemenitejših delov živalskega telesa, to so možgani in živeci; 8. tolšča je bistveni sestavni del mleka v veliki meri, pa tudi žolča in drugih izdelkov in izcedkov živega telesa.



# Gospodarske vesti

## Denar

g. Inozemski denar. Železniški minister je odredil, da se za vozne listke in druge železniške pristojbine sprejema v plačilo tudi inozemski denar, ki ga morajo železnice od 1. aprila dalje zaračunati po naslednjih cenah: 1 angleški funt 248 Din, 1 ameriški dolar 73 Din, 1 holandski goldinar 30 Din, 1 nemška marka 17.90 Din, 1 švicarski frank 14.40 Din, 1 madjarski penga 12.85 Din, 1 avstrijski šiling 10.20 Din, 1 poljski zlot 8.40 Din, 1 italijanska lira 3.85 Din, 1 francoski frank 2.95 Din, 1 češka krona 2.25 Din, 1 belgijski frank 2.08 Din, 1 bolgarski lev 0.54 Din, 1 romunski lej 0.45 Din, 1 graška drahma 0.43 Din.

g Vrednost zlata. V zadnjem času se opaza nekako popuščanje cen zlata. Vzlic temu se v Švici plačuje nekoliko dražje kot bankovci. Pri nas znaša (agio (doplačilo) 10% dinarske paritete. Tako so sedanje cene za zobno zlato 22 karatne čistosti 51—52 Din za 1 gram ali 51.000—52.000 Din za 1 kg.

g Zboljšanje denarstva v Ameriki. Še pred mesecem dni je bila Amerika v taki denarni krizi, da se je bilo bati splošnega poloma. Novi predsednik Roosevelt je pa odredil tako energične ukrepe, da je v najkrajšem času spravil denarstvo v navadni zdravi tir. Odredil je, da so emisijske banke priskočile na pomoč denarnim zavodom in je začel tiskati nove bankovce. Obenem je dal pregledati banke, če delujejo pravilno in s tem zaščitil vlagatelje. S takimi ukrepi se je vrnilo zaupanje ljudstva v denarne zavode in v državo ter se je denar, ki je bil vzet iz prometa, začel zopet stekati v banke. Kriza je hitro popustila in tiskanje bankovcev se je ustavilo, ker so imele banke naenkrat dovolj denarja. Iz tega je razvidno, kako hitri in odločni so Amerikanci pri reševanju svojih kriz.

g Dotok zlata v razne države se je v poslednjih mesecih spremenil. Tako se je povečal dotok v Anglijo, kjer angleška banka stalno dopolnjuje svojo zlato za-

logo, ki je koncem marca dosegla že rekordno višino od 170 milijonov funtov. Nasprotno se je pa znižal zlati zaklad francoske banke na 80 milijonov. Tudi Amerika pomnožuje svoj zlati zaklad, ko je novi predsednik odredil ostre ukrepe proti skrivalcem zlata. Tako se je v dobrem mesecu steklo v rezerve državne banke nad 500 milijonov dolarjev zlata. Iz tega se razvidi, da mnoge pomagajo taki vladni ukrepi, ki imajo namen prepričati zlorabe, obenem pa vzbuditi zopet zaupanje do države in njenega denarnega gospodarstva.

## Živina

g Mariborski živinski sejem. Zadnji mariborski živinski sejem je bil slabše obiskan. Prignanih je bilo 11 konj, 9 bikov, 110 volov, 316 krav in 14 telet, skupaj 460 glav. Cene za 1 kg žive teže so bile sledeče: debeli voli 3.50—4 Din, poldebili 2.50—3.25 Din, vprežni voli 2—2.75 Din, klavne krave debele 2.25—3.50 Din, klobasarice 1—1.80 Din, plemenske krave 1.50—2.50 Din, molzne in breje 1.50—2.75 Din, mlada živina 3.50—4.50 Din, teleta 4—5 Din. Prodanih je bilo 290 glav.

g Ptujski živinski sejem. Dne 4. t. m. je bil živinski sejem v Ptujju dobro založen, le kupcev je bilo malo. Prignanih je bilo 609 glav in sicer 190 krav, 110 telic, 124 volov, 11 bikov in 174 konj. Pri cenah se opaza lahen porastek. Za 1 kg žive teže so plačevali kupci naslednje cene: krave 2—3.75 Din, telice 2.50—4.50 Din, voli 2.50—4 Din, biki 2.50—3.50 Din. Konji po kakovosti od 600 do 3500 Din kos. Prodano je bilo vsega skupaj 201 glava.

g Mariborski prašičji sejem. Prašičerjci so pripeljali na zadnji sejem 131 prašičev in 3 ovce. Prodajali so jih po naslednjih cenah: mladi prašiči 5—6 tednov stari 80—100 Din, 7—9 tednov 140—160 Din, 3—4 mesece 230—380 Din, 5—7 mesecev 450—530 Din, 8—10 mesecev 550—580 Din, 1 leto 700—800 Din. Kilogram žive teže 7.50—8 Din, mrtve teže 11.50—12 Din. Prodanih je bilo 113 prašičev in 3 ovce. Cene prašičem so se nekoliko dvignile.

## Cene

**g Žitno tržišče.** Kakor v večini panog vlada tudi v žitni trgovini mrtvilo in cene polagoma popuščajo, ker prihaja blago na dan. Zaloge pšenice so večje, nego so bile cenjene. Za pšenico zahtevajo v Vojvodini 185—190 Din za 100 kilogramov (pred par meseci je bila cena še 240 kg), za oves 95—97.5 Din, za ječmen 64—65 kg težak 97.5—100 Din, 66—67 kg težak 102.5—105 Din, koruza 59—60 Din. Moka 0g in Ogg 320—340 Din, štev. 2 300—320 Din, otrobi sremiski 52.5—55 Din. V koruzi v Sloveniji ni kupčije, ker prihaja ta na občine, ki jo razdeljujejo po nizkih cenah. V splošnem se kupčuje vse le za sproti.

**g Lesno tržišče.** V lesni kupčiji ja skoro v vseh vrstah blaga zastoj. Edino bukovina se išče, ki jo je pa suho le težko dobiti. Po drvah in oglju se ne povprašuje, pač pa gredo še vedno trami v Italijo, četudi ne v znatnih količinah. Nekoliko več prometa je v železniških pragin.

**g Vinsko tržišče.** Sedaj pred prazniki se je začela vinska kupčija nekoliko gibati, četudi ne tako, kakor bi bilo pričakovati. Cene so še vedno nizke, ker ponujajo vinogradniki, v potrebi za denar za pomladanska dela, svoj pridelek po vsaki ceni. Je pa sedaj tudi skrajni čas za odprodajo vin, dokler so še čista, kajti ko jih enkrat pretočijo ali ko nastopi vsled toplote pomladno kipenje, se bodo skalila in težko našla odjemalcev, dokler se ne učistijo. Cene za navadna namizna vina se gibljejo med 2 do 2.50 Din za liter, boljša 2.75—3.50 Din, sortirana 3.50—4.50 Din, posebno kvaliteta po 5—5.50 Din. Boljša vina dobijo rajši odjemalcev.

**g Tržišče z jajci.** Izvoz jajc je skoro izključen, odkar sta nam zaprli uvoz Italija in Nemčija. Tudi velikonočni prazniki ne obetajo izboljšanja, ampak je ostala cena še vedno neizpremenjena. Nakupujejo jajca pri producentih po 35—40 par kos pri nas, v vzhodnih pokrajinah naše države pa celo 20—25 par.

**g Hmeljsko tržišče.** Na savinjskem hmeljskem tržišču ni nikakega zana-

nja za hmelj starejših letnikov. Sklepajo se pa predprodaje za letnik 1933. Večjo živahnost je pričakovati od ukinitve ameriške prohibicije. Naši hmeljarji so z nevoljo doznali vest, da nameravajo Vojvodinci znatno povečati svoje hmeljske nasade, in se jim čudijo, da jih niso izmodrile slabe izkušnje prejšnjih let.

## Trgovina

**g Manj trgovin v Sloveniji.** Iz statistike o izpremembah v stanju trgovskih, obrtnih in industrijskih podjetij za zadnje četrtletje 1932, ki jo je izdala Trgovska zbornica, je razvidno izredno veliko število odjav v trgovini in obrti, ki daleč presega število prijav. Tako je bilo v mesecih oktober, november in december 1932 v trgovini 199 prijav in 728 odjav. Nenavadno je bilo gibanje v teh-le strokah: živina 1 prijava (14 odjav), les 4 (53 odjav), manufaktura 6 (22 odjav), deželni pridelki 8 (29 odjav), živila 9 (77 odjav), mleko in mlečni izdelki 2 (17 odjav), delikatese 2 (11 odjav), perutnina 9 (17 odjav), branjarija 10 (32 odjav), perutnina 9 (17 odjav), galanterija 4 (19 odjav), vino 1 (11 odjav), sejmarstvo — (44 odjav), agenture in komisijske trgovine 1 (45 odjav), avtotaksi 8 (25 odjav), prevozniki 3 (10 odjav) itd. — Obrtov je bilo nanovo prijavljenih 317, odjavljenih pa 734. Tudi pri teh je bilo veliko odjav pri tistih obrtnih, ki so v zvezi z osiromašenjem prebivalstva. Največ se je odjavilo žagarjev, sodarjev, mizarjev, krojačev, šivilij, brivcev, godbenikov. Značilno pa je, da je več prijav nego odjav še pri mesarjih in gostilničarjih, znak, da to dvoje obrti še vedno dobro neseta. — V letu 1932 je bilo prijavljenih 1000, odjavljenih pa 1476 trg. obratov, torej se je število trgovin zmanjšalo za 476, obrti pa naraslo za 23. — Kakor se torej vidi, začenja tudi pri trgovini in obrti izločevanje nezdravega in za življenjsko borbo nesposobnega povojnega prirastka. V zadnjih letih ugodne gospodarske konjunktore se je pač vsakdo skušal oprijeti posla, ki da malo dela, veliko zaslužka, zato tak ogromen porast trgo-

vin, obrti in male industrije. Mnogo je bilo tu nezdravega in to sedaj večinoma propada. Še hujši pader je pričakovati v tem letu.

## Razno

**g Konec suhe Amerike.** Dne 7. t. m. so v Ameriki začeli točiti pivo in s tem je po 15. letih bilo konec brezalkoholne Amerike. Od polnoči od 6. na 7. aprila dalje bodo gostilničarji lahko prodajali pivo in s tem preidejo Zedinjene države v vrsto ostalih držav, ki so opustile brezalkoholizem. S tem činom upajo Amerikanci nekoliko omiliti tudi brezposelnost, ker bo mnogo delavcev dobilo zaposlitev v pivovarnah. Na to stavijo svoje upanje tudi hmeljarji, ki hočejo nekoliko hmelja oddati čez vodo. Tudi vinogradniki se pripravljajo, da bodo svoj pridelek spečali v Ameriko. V koliko bodo eni in drugi prišli na račun, bo pokazala bodočnost.

**g Borba proti kobilicam v Dunavski banovini.** Kakor je znano, se morajo poljedelci v Dunavski banovini že dve leti boriti s kobilicami, ki so povzročile ogromno škodo na posetvih. Da se že sedaj pripravi vse za to ujmo, je ban Dunavske banovine izdal odredbo, ki določa mere in sredstva za borbo proti kobilicam. V napadenih občinah bodo uničevali kobilice s posebnimi jeklenimi ščetkami, z metalci plamena, z zastrupljenimi vabami, s škropljenjem s strupenimi sredstvi, z izkopavanjem obrambenih jarkov itd. Napadene občine so dolžne dati brezplačno na razpolago potrebne delovne moči. Tehnično vodstvo te borbe je v rokah kmetijskih strokovnjakov kontrolne postaje v Topčideru. Banská uprava bo dala na razpolago v vsako leto 10 jeklenih ščetk, izdelanih v naši državi, 30 metalcev plamena iz Nemčije, 5 vagonov petroleja, 3600 kilogramov uranija-zelenila za zastrupljanje, 2 vagona otrobi in 50 stotov mešane za mešanje s strupom in napravo strupene vabe. Iz tega je razvidno, da so vse mere pravočasno ukrenjene, da se začne z uničevanjem takoj, ko se bodo kobilice pojavile.

**g Skrčenje vinogradov na Madjarskem.** Kakor je vinogradništvo pri nas zašlo v krizo, toisto se godi tudi na Madjarskem, kjer imajo mnogo preveč vina, da bi ga mogli spraviti v promet. Površina vinogradov se je povečala, izvoz zmanjšal, zato so cene tako padle, da se ta panoga ne izplača več. Da podpre vinogradništvo, je madjarska vlada znižala trošarino na vino. Sedaj so se pa porodili načrti, da bi bilo treba skrajšati nasade trle, oziroma popolnoma opustiti vinograde s manjvrednimi trtami. Seveda je to naletelo pri prizadetih vinogradnikih na odpor, zato išče vlada drugačno rešitev, da bi zadovoljila vinogradnike. Namerava jim dovoliti razne davčne olajšave in si prizadeva, da bi jih pregovorila na spremembo kulture. Tam, kjer bi se opustili vinogradi, naj bi se gojilo sadjarstvo.

## Pravni nasveti

**Stanovanjska pravica.** M. P. Vaša sestra ima izgovorjeno dosmrtno stanovanje v Vaši hiši, in sicer dokler je samskega stanu. V slučaju, da se ne bi razumeli in bi sestra šla od hiše, pa ste ji dolžni plačati 4000 Din. Sedaj si misli sestra kupiti hišo, zato, da se bo lažje poročila. Vprašate, če ste ji dolžan takoj plačati 4000 Din ali šele potem, ko se ne bo poročila oziroma če lahko, v slučaju njene moštve zahtevate povračilo denarja. — Svetujemo Vam, da dobro preberete izročilno pogodbo, kjer je zapisana sestrina pravica. Če je tako, kot navedeno, ima prav za prav sestra izbiro v svojih rokah. Čim bi trdila, da se z Vami ne razume in bi šla iz hiše, morate ji plačati 4000 Din. Čim boste denar izplačali, lahko sestra napravi, kar hoče in se sme poročiti, ne da bi bila dolžna Vam kaj od denarja vrniti. Seveda nima potem več nobene pravice zopet priti k Vam na stanovanje.

**Steza v gozdu.** L. B. G. Sosedna vas uporablja že od davno stezo preko Vašega gozda do Vaše vasi. Sporedno s stezo gre pot skozi gozd. Pred 15 leti so to stezo razširili za več kot poldrugi meter, kljub Vašim ugovorom. Sedaj so zopet začeli po Vašem gozdu to stezo popravljati in deloma razširjati. Vprašate, če lahko stezo zabranite. — Če ta steza še ni dobila značaja javne poti, lahko prepoveste nadaljno hojo po stezi, ker se služnostne pravice pot po gozdovih ne dajo priposestovati. Če Vam ljudje s hojo po stezi res delajo škodo, potem javno preključite to pot in zgradite pot na

obeh koncih. Pazite na ljudi in vsakega izkraj tožite, da nima pravice hoditi po Vašem gozdu. Če pa hočete imeti mir, pustite ljudem še nadalje stezo!

**Pomanjkanje denarja.** J. P. Prevzeli ste posestvo ter plačali stroške notarja in deloma tudi prepisno takso. Sedaj dolgujete še nekaj na tej taksi, ki je ne morete plačati, ker ne morete dvigniti denarja v hranilnici. Vprašate, če je davkarja upravičena računati 8% zamudne obresti oziroma če lahko prisilite davkarja, da prevzame hranilno knjižico. — Za vsak zapadel davek ali takso je davkarja dolžna računati 8% zamudne obresti. Davkarja ni dolžna sprejemati hranilne knjižice kot plačilo. Hranilnico, ki ni pod zakonsko zaščito, lahko prisilite s tožbo na izplačilo svoje vloge, če si ni hranilnica v pravilih pridržala pravico, da način izplačila vlog samostojno lahko spreminja vsakokratnim razmeram primereno. — Po izkusite torej s prošnjo.

**Telave trgovca.** Neimenovan. Radi gospodarske krize je trgovina nazadovala. Mnoge stranke, ki so jemale blago na upanje, so propadle. Vsi tedaj tudi sami ne morete poravnati svojih obveznosti in vam upniki grozijo z zaporom. Vprašate, če se Vas lahko sodnijsko preganja, ker znenkrat ne morete plačati upnikov. — Če ste vodili Vašo trgovino pravilno, s skrbjo in vestnostjo dobrega trgovca, če so Vaše knjige v redu, če se Vam ne more očitati nikakari majornost, še manj pa namen, oškodovati svoje upnike — potem ne morete biti za Vašo nesrečo kaznovani. Drugače pa.

**Zgradarina.** J. K. S. V vaši hiši ima žena sestra izgovorjeno dosmrtno stanovanje v podstrešju. Ona je šivilja in živa za nekakega krojača. Pečala se izključno s kmetijstvom, a morate vseeno plačevati zgradarino. Zakaj? — Zato morate plačevati zgradarino, ker v hiši ne prebivate samo poljedelci ampak tudi oseba, ki je šivilja. Ako bi v hiši prebivali izključno poljedelci in njih kmetijski delavci, bi bila oproščena zgradarine.

**Zamujen upor proti plačilnemu povelju.** J. Z. T. Prodali ste večjo množino lesa, ki ga niste vsega pravočasno dobavili. Zato je kupec zahteval del kupnine nazaj. Prejeli ste plačilni nalog, a zamudili ste vložiti upor. Javili ste se z ubožnim spricvalom na sodišču, da bi vložili tožbo, a sodnik ni hotel sprejeti tožbe in vam je zapretil z zaporom. Ali je kakšna pomoč ali priziv, da ne bi bilo treba plačati v plačilnem povelju zahtevanega zneska? — Ne plačilnem povelju ste imeli napisan točen pouk, kaj vam je storiti, ako mislite, da niste dolžni. Če ste zamudili rok za vložitev upora, morate posledice pač sebi pripisati. Imeli ste dovolj časa, da bi stopili k odvetniku ali na sodišče, ako sami plačilnega povelja niste razumeli. Ne razumemo vas, kakšno tožbo hočete vložiti z ubožnim spric-

čevalom. Sodnik vas je gotovo poučil, da bi bilo tožarjenje nesmiselno, zato ga le poslušajte. Z zaporom vam gotovo ni pretil radi tega, ker ste vložili tožbo, ampak najbrž radi nedostojnega vedenja. Če je v postopanju kupca lesa videti kakšno kaznivo dejanje n. pr. goljufija, ga lahko naznanite državnemu tožilstvu. Vendar se prej posvetujte z odvetnikom ali sodnikom, da se ne prenaaglite in si ne nakopljete tožbe radi obrekovanja. Opozorjamo vas, da mnenje nasprotnika, da mu zahtevani znesek pripada, še ni nikakršna podlaga, da ga dolžite prevare, čeprav vi mislite, da je na vaši strani pravica.

**Tesar.** G. J. N. Po poklicu ste tesar in se razumete na nekatera stavbna dela, kakor postavitev kozolca itd. Ali res more stavbni mojster zabraniti izvrševanje takega dela? — Stavbni mojster vas lahko naznači in vam bo obrtna oblast (okrajno načelstvo) zabranilo izvrševanje takih poslov, če ne drugače, s kaznimi.

**Prošnja za odpustitev kazni.** N. J. Prošnja za odpustitev kazni potom pomiloščena vložite pri onem sodišču, ki vas je sodilo v prvi stopnji. To ima odločiti, ali se prošnja predloži s priporočilom na Najvišje mesto ali ne.

**Terjatev za prodano kolo.** I. K. S. Prodali ste možko kolo in vam je kupec odplačeval kupnino v posameznih obrokih, ostanka pa noče plačati, češ da je kolo predrago. Kupec je bil za časa kupčije mladoleten in tudi njegov oče noče nič slišati o plačilu ostanka, ker se je kupčija sklenila brez njegove vednosti. Ali kaže tožiti? — Pravico imate do onega zneska kupnine, ki je bil dogovorjen. Kupnino morete zahtevati le od kupca, ne pa tudi od njegovega očeta. Ako je bilo kolo res predrago kupljeno, je pravično, da na kupnini nekaj popustite. Drugače pa lahko tožite kupca, seveda le, če ima kakšno imevino. Sicer se vam pa tožarjenje ne izplača.

**Zavarovanje mlatilnice.** Š. A. R. Dolini ste plačali zavarovalnino za osebe, zaposlene pri mlatilnici, čeprav delate le malo z drugimi močmi. Okrožni urad za zavarovanje delavcev more iztirjati zaostanke za tri leta nazaj.

**Vojaška služba.** F. I. Ne moremo povedati, če ima vaš prvi sin pravico do skrašanega roka ali do oprostitve, ker niste nazvedli, njegovih, očetovih in bratovih vojskih podatkov, dalje če je oče služil vojaško, višino davkov itd. Iz istega razloga ni tuogoče povedati, kakšen rok pripada drugemu sinu.

**Iztožena terjatev.** I. F. Če je sodba, s katero ste iztožili terjatev proti zasebnemu nameščencu, pravomočna, predlagajte rubež premičnin ali pa zarubite plačo. Sami tega ne boste znali, ampak pojdite k advokatu ali pa na uradni dan k sodišču, kjer boste dali predlog na zapisnik.